

Právo je (zatiaľ) na strane prírody

Vysoké Tatry - samovývoj, ale aj priestor pre človeka

Prvotné zdesenie z ničivej kalamity, ktorá v závere minulého roka neobišla ani skvost slovenskej prírody, Vysoké Tatry, už dávno vystriedala činorodá práca, smerujúca k náprave. Neutíchajú však ani diskusie o tom, ako by mal tento národný park vyzerať už v blízkej budúcnosti. O zhrnutie doterajších poznatkov a skúseností v tomto smere sme požiadali jedného z najpovolanejších, riaditeľa Tatranského národného parku Ing. Tomáša Vančuru.

Ako pokračuje likvidácia dôsledkov kalamity očami ochrany prírody?

Kalamita, ktorá postihla Tatranský národný park pamätného 19. novembra 2004 je skutočne mimoriadne rozsahu. Predovšetkým z hľadiska ekologického, ale aj z pohľadu logistiky, ktorá sa pripravovala vo forme projektu na spracovanie kalamitného dreva. Žiaľ, nie všetky pripomienky TANAP-u, aj keď sa prezentovala ochota Ministerstva pôdohospodárstva SR zohľadniť ich, neboli doň zapracované. Ukazuje sa, že tempo obnovy Vysokých Tatier ovplyvnia viaceré riziká, s ktorými sa pôvodne nerátalo. Je to napríklad problematika vodných zdrojov, riziká z hľadiska morénového terénu, ale aj otázka zamokrenia, najmä pod cestou Slobody. Prekážkou plynulejšieho postupu je aj mimoriadne vysoká snehová nádielka, ktorá v tamojších podmienkach nebola v tak veľkom rozsahu najmenej 15 rokov. V každom prípade však treba rátať s tým, že tvár TANAP-u a najmä jeho lesných porastov sa

ponechá príroda na samovývoj. Druhým cieľom je nájsť v nej priestor pre človeka, ktorý využíva národný park v udržateľnej miere a nie so snahou ho zničiť. Myslím si, že v TANAP-e sa to dá. Treba však povedať, že počas 55 rokov existencie národného parku je tu permanentný spor medzi využitím Tatier pre záujem ochrany prírody a z hľadiska cestovného ruchu. Možno sa pre mnohých dnes otvorili nové možnosti budovania ly-

Tomáš Vančura, riaditeľ TANAP

Bude to reálne?

V našom prípade navrhnutá zonácia znamená vytvoriť okolo 50 až 55 percent zóny „A“. Pokiaľ by sme sa dohodli a spoločnosť to bude akceptovať, nemalo by dôjsť k žiadnej zmene národného parku na lunapark. V súčasnosti samotní podnikatelia, špeciálne i mesto Vysoké Tatry a, samozrejme, ľudia, ktorí tu žijú, si dostatočne uvedomujú, že si nemôžu nijako zničiť predmet svojho záujmu a životia. Druhou stranou mince je otázka záujmu ľudí

Cesta Štôla - V. Hágy (foto: Juraj Švajda)

žiarskych tratí a využitia Tatier aj na niečo iné ako chránenú prírodu. Práve preto správa TANAP-u prichádza s riešením, ktoré by mohlo vyvážiť tieto protichodné názory do žiaducej rovnováhy. Znamená to prijať určitú

z iných regiónov, ktorí možno majú inú predstavu, zatiaľ je však platná legislatíva jednoznačne na strane prírody. Podporuje to aj posledné vyhlásenie ministra pôdohospodárstva o tom, že nie je možné zneužívať situáciu, aby sa lesný pôdny fond premieňal na nejaké nezmyselné aktivity, ktoré nesúvisia s prírodou.

Problematika zonácie bola i cieľom dnešnej porady (23. 2. 2005) na pôde Štátnej ochrany prírody. Na čom ste sa dohodli?

Podbanské (foto: Ján Krošlák)

bude meniť, ale spôsobom, aký národný park má mať. Bude to chvíľu trvať, pretože les nie sú zemiaky, ktoré na jar zasadíte a v jeseni vykopete. Národný park treba chápať ako názornú ukážku pre ľudí, nazvime to „A“ zónu, kde sa príroda vie vysporiadať so všetkými nástrahami, či už pod vplyvom vetra, ohňa, lavíny alebo podkôrneho hmyzu.

V poslednom čase sa v súvislosti s Vysokými Tatrami veľa hovorí o význame zonácie a potrebe prehodnotenia doterajších pravidiel. Aký je váš názor?

Každý národný park a Vysoké Tatry nie sú výnimkou, si chce zachovať prívlastok národný. V zmysle kritérií IUCN musí spĺňať dve základné požiadavky. Prvou z nich je vyriešenie „A“ zóny, teda územia, kde sa

zonáciu, dohodnúť sa na tom, že si vytvoríme územie, kde nebudeme do prírody nijako zasahovať. Zároveň je však potrebné vyhradiť aj priestor pre cestovný ruch, nenáročný na kapacitu, ale s dôrazom na kvalitu, ktorý by zodpovedal tomu, že sa nachádza v špičkovom území. Vysoké Tatry by mali zostať ako jedno excelentné územie, kde návštevníci vedia nájsť čo hľadajú, vrátane neporušenej prírody.

Za hotelom Palace (foto: Karol Demuth)

Tatry pred a po kalamite

Zonácia vedie k určitej dohode, ktorá umožní rozdielencovať územie, jednej i druhej strane nájsť si to svoje. Dnešná porada dala základné impulzy k prijatiu určitých zásad, ktoré by mohli byť akceptované aj v iných národných parkoch. Proti rozvoju cestovného ruchu nie je možné namietkať, pretože najmä severné Slovensko je preň priam predurčené. Dôležité je však stanoviť kritériá tak, aby v konečnom dôsledku neutrpelo životné prostredie. V tomto smere preto vítame vládnym výborom navrhovanú formu, pripravíť súťaž na trvalo udržateľný rozvoj celého tatranského regiónu.

Vediete komisiu ministerstva životného prostredia pre Vysoké Tatry postihnuté veternou smršťou. Aké sú jej ciele a stanoviská?

Cieľom komisie je v spolupráci so Slovenskou agentúrou životného prostredia v Prešove pripraviť návrh krajinnno-ekologického plánu, vlastne jeho aktualizáciu, pretože podobný plán podhorá sme už pripravili skôr. Tentoraz by mal zohľadniť kalamitou zmenené prostredie. Mal by byť hlavným podkladovým materiálom pre tvorcov trvalo udržateľného rozvoja, akousi maticou a základnou knihou všetkých zákonných a

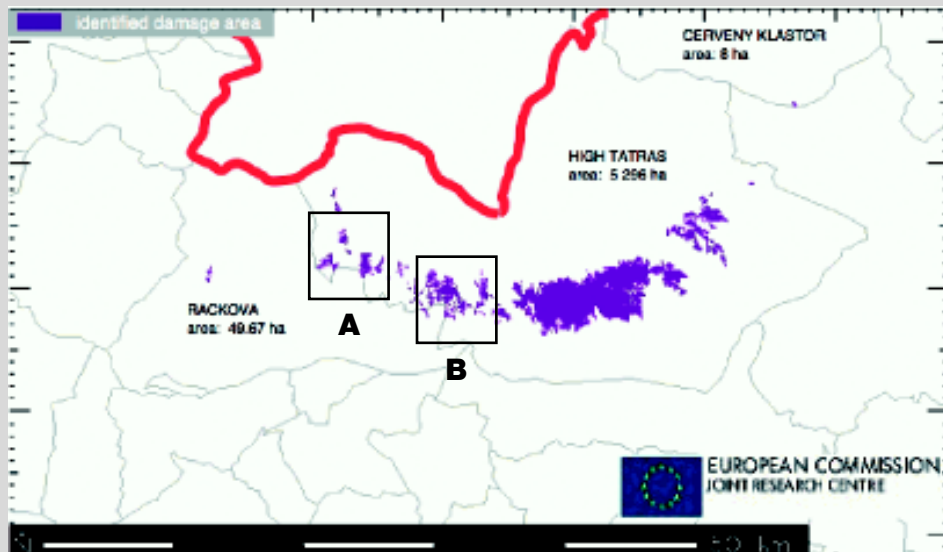
Foto: Ján Krošlák

prírodných limitov. Jeho poslaním je dosiahnuť toho, aby spracovatelia vedeli akceptovať a rešpektovať z hľadiska národného parku prírodné a právne predpoklady. Jednoducho ich oboznámi s tým, do akej miery je možné rozvinúť alebo lepšie sfunkčnúť vo Vysokých Tatrách cestovný ruch a v súlade s tým, aby neutrpela príroda.

Chcete na záver niečo osobitne zdôrazniť?

Len toľko, že na problematiku Vysokých Tatier existujú dva názory. Jedna skupina chce mať z nich povestné lyžiarske stredisko a druhá má záujem preferovať tichú prírodu. Chcel by som zdôrazniť, že táto druhá alternatíva je našej filozofii veľmi blízka. Vieme, že Vysoké Tatry v nemožno porovnávať s Alpami. Tatry by mali byť v prvom rade ponukou pre ticho, preto nepokazme si z pohľadu jednej lákavej zimnej aktivity iné, ktoré, mimochodom, v letnej sezóne majú úplne iný cieľ. Tým, akou cestou sa vydáme, ukážeme celej Európe, že dokážeme razantne zvládnuť nielen ekonomické reformy, ale, aj byť pozorní voči prírode. Ako civilizovaný národ, ktorý si vie chrániť prírodné a kultúrne hodnoty. Myslím si, že veľa ľudí, aj z umeleckého sveta, sa o Tatry zaujíma a berie ich ako svoje vlastníctvo. Je to hrejivý pocit, že Vysoké Tatry vníma väčšina ako kúsok svojho vlastníctva, ktoré má doma.

Pýtal sa Peter Farárik

Oblasť	Celková plocha lesa [ha]	Poškodená plocha lesa [ha]	Poškodený objem [m ³]
Červený Kláštor	9 661	8	1 944
Vysoké Tatry	39 180	5 296	1 355 870
Račkova	7 830	50	11 076
Spolu	56 671	5 354	1 368 896

Odborníci z JRC (Joint Research Centre Ispra Italy) v spolupráci s pracovníkmi Výskumnej stanice TANAP, Lesníckym výskumným ústavom Zvolen a Slovenskou agentúrou životného prostredia Banská Bystrica analyzovali postihnuté oblasti Slovenska po veternej kalamite zo dňa 19. 11. 2004. Na základe analýz obrazových záznamov zo satelitov RADARSAT a SPOT 4,5 zistili prvé celoplošné odhady škôd po kalamite. Tieto údaje boli porovnané s obrazovými údajmi stavu územia pred kalamitou zo satelitov MODIS a ASTER, ktoré poskytla

bezplatne NASA a údajmi zo senzora LANDSAT ETM a CORINE landcover 2000, ktoré poskytla bezplatne SAŽP. Tabuľka stručne sumarizuje výsledok škôd. Oblasti A a B sú detailne zobrazené na nasledujúcich výrezoch. Stav pred kalamitou snímaný satelitom ASTER v rokoch 2002 a 2003 sú hore a dole je stav po kalamite, ktorý zachytil obrazový záznam zo satelitu SPOT 5 v decembri 2004.

Zdroj JRC http://www.jrc.cec.eu.int/download/ies-analysis_storm_forest_damage_slovakia.pdf

